

Naturforbedrende tiltag i vådgøringsprojekter

Målgruppe: medarbejdere i kommuner og projektorganisationer

Baseret på webinar med Daniel Lindvig, Viborg Kommune, 27. april 2026

Grundtanken: Vådgjorte arealer er en naturmulighed – hvis naturen tænkes ind fra start

Et vådgøringsprojekt er mere end en teknisk klima eller kvælstofindsats. Ifølge Daniel Lindvig rummer projekterne et stort potentiale for reel naturgevinst – men kun hvis naturhensyn, drift og pleje tænkes med tidligt i processen. Erfaringen fra Viborg Kommune er klar: Jo tidligere man arbejder helhedsorienteret med natur, hydrologi og lodsejerinteresser, jo lettere er det at komme i mål – både fagligt og relationsmæssigt.

Omlægningsopgaven i Viborg Kommune – nye størrelser, nye krav

Viborg Kommune har ca. 28.000 ha indtegnet i omlægningsplanerne, heraf omkring 16.000 ha lavbundsjord samt store ådale. Projekterne er blevet både større og skal gennemføres hurtigere end tidligere. Det har betydet et skift i arbejdsform: Kommunen arbejder løbende med at justere praksis, lære af erfaringer og gribe mulighederne for naturforbedringer, når de opstår frem for at følge én fast skabelon.

To typer vådgøringsprojekter – én fælles opgave

Viborg Kommune arbejder med to overordnede typer af vådgøringsprojekter:

- Arealer med ikke-beskyttet natur – intensiv landbrugsdrift
- Arealer med beskyttet natur – ofte i moderat til ringe tilstand

Projekterne er cirka ligeligt fordelt mellem de to typer. I begge tilfælde er der mulighed for at hæve vandstanden og skabe naturforbedringer. Det betyder også, at der i nogle projekter vil være behov for dispensationer, også i beskyttede naturområder.

Den afgørende pointe er, at vurderingerne altid er konkrete og områdespecifikke: Målet er at genskabe naturlige processer, forbedre naturkvaliteten og samtidig sikre, at højværdinatur bevares og styrkes.

Tidligt i projektfasen: Robuste indtegninger og godt overblik

Naturevinster skabes tidligt. Daniel fremhæver vigtigheden af at være omhyggelig med projektindtegningen fra start:

- Tegn robust og tag hellere lidt mere areal med end nødvendigt
- Inddrag også højereliggende arealer, som kan understøtte afgræsning
- Lav en grundig kortlægning og screening af naturtilstanden
- Få overblik over § 3 natur, habitatnatur og registrerede naturværdier
- Identificér vandløb i dårlig tilstand, så restaurering kan tænkes med

Viborg Kommune tager tidligt vandprøver i grøfter og tilløb for at identificere, hvor indsatsen giver mest effekt. Samtidig er det vigtigt allerede i startfasen at tænke naturpleje og efterfølgende drift ind, herunder lavt græsningstryk og variation i landskabet. Store sammenhængende arealer gør det lettere at skabe stabil og langsigtet naturkvalitet.

Gode forudsætninger for græsning af arealer

VIRKER	VIRKER IKKE
+ Skab store sammenhængende områder	• Lukning af grøfter
+ Sælg ideen tidligt	• Tørre og våde arealer

Erfaringer fra Natureman: Natur, drift og lodsejere hænger sammen

EU projektet Natureman har givet Viborg Kommune værdifulde erfaringer:

- Gode projekter kræver tålmodighed især ved store arealer og mange lodsejere
- Eksisterende aftaler og støtteordninger kan påvirke mulighederne og skal medtænkes tidligt
- Jo tidligere interessenter inddrages, jo færre konflikter opstår senere

Et vigtigt greb har været at inddrage landbrugsrådgivere tidligt og arbejde aktivt med vidensdeling om naturpleje. Samarbejdet med lokale landbrugsforeninger, SEGES og rådgivere – bl.a. som værter på lodsejermøder – har styrket forståelsen for naturpleje som en del af driften. Også jagtinteresser og øvrige arealinteresser bør adresseres tidligt og åbent.

Naturlig hydrologi – tænk vandløb med

Ved vådgøring handler det grundlæggende om at genskabe den naturlige hydrologi. Her er det afgørende at undgå iltsvind i vandløbene. Det kræver, at:

- vandløbet er det laveste punkt i terrænet
- der ikke skabes uheldige vandstandsforhold i vådområdet

Når vandløbene tænkes aktivt ind i projekterne, åbnes der samtidig mulighed for at forbedre vandløbskvaliteten. Ideelt set bør også vedligeholdelse og eventuelle regulativændringer tænkes parallelt med projektudviklingen.

Finansiering og myndighed: Vær på forkant

Naturpleje kan understøttes gennem forskellige ordninger, fx pleje og græsordninger i Natura 2000 områder. EU projekter som Natureman har desuden givet mulighed for at afprøve nye løsninger og opbygge erfaring. Daniel understreger, at mange udfordringer bliver svære at løse, hvis de først håndteres sent. Myndighedstilladelser, krydsninger og dispensationer er langt lettere at håndtere, når de tænkes ind fra start og søges tidligt.

Gode vådgøringsprojekter starter med gode projektgrænser. Vær robust i indtegningen, tænk natur, drift og myndighed sammen – og vær på forkant. Det gælder uanset, om man arbejder med få eller mange projekter. Når helheden er tænkt tidligt, bliver både naturevinsterne og processen stærkere.